Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (sjätte avdelningen)

den 22 maj 2014*

”Överklagande — Konkurrens — Konkurrensbegränsande samverkan — Marknaden för industrisäckar av plast — Moderbolagets ansvar för dotterbolagets överträdelse — Motiveringsskyldighet”

I mål C-36/12 P,

angående ett överklagande enligt artikel 56 i stadgan för Europeiska unionens domstol, som ingavs den 24 januari 2012,

Armando Álvarez SA, Madrid (Spanien), företrätt av M. Troncoso Ferrer, E. Garayar Gutiérrez och C. Ruixo Claramunt, abogados,

klagande,

i vilket den andra parten är:

Europeiska kommissionen, företrädd av F. Castilla Contreras och F. Castillo de la Torre, båda i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg,

svarande i första instans,

meddelar

DOMSTOLEN (sjätte avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden A. Borg Barthet samt domarna E. Levits, och M. Berger (referent),

generaladvokat: E. Sharpston,

justitiesekreterare: handläggaren L. Carrasco Marco,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 15 januari 2014,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

följande

* Rättegångsspråk: spanska.

Dom

1 Armando Álvarez SA har yrkat att domstolen ska upphäva den dom som Europeiska unionens tribunal meddelade i målet Álvarez/kommissionen (T-78/06, EU:T:2011:673, nedan kallad den överklagade domen), genom vilken tribunalen ogillade klagandens talan om delvis ogiltigförklaring av kommissionens beslut K(2005) 4634 slutlig av den 30 november 2005 i ett förfarande enligt artikel 81 [EG] (ärende COMP/F/38.354 – Industrisäckar) (nedan kallat det omtvistade beslutet) samt upphäva eller, i andra hand, sätta ned det bötesbelopp som klaganden ålagts genom detta beslut.

Bakgrund till tvisten och det omtvistade beslutet

2 Klaganden är ett aktiebolag bildat enligt spansk rätt. Bolaget har utvecklat en rad industriella verksamheter inom sektorn för tillverkning av metalldunkar, industriellt snickeri och försäljning av trä. Bolaget har flera dotterbolag, däribland Plásticos Españoles SA (ASPLA) (nedan kallat ASPLA), vilket det år 2002 ägde till 98,6 procent.

3 I november 2001 upplyste British Polythene Industries plc Europeiska gemenskapernas kommission om att det förelåg en kartell inom sektorn för industrisäckar (nedan kallad kartellen).

4 Efter att i juni 2002 ha genomfört kontroller inledde kommissionen den 29 april 2004 det administrativa förfarandet och utfärdade ett meddelande om invändningar mot ett flertal bolag, däribland ASPLA och klaganden.

5 Den 30 november 2005 antog kommissionen det omtvistade beslutet. I artikel 1.1 j i detta beslut fastställs att ASPLA och klaganden har överträtt artikel 81 EG genom att, från och med den 8 mars 1991 till och med den 26 juni 2002, ha medverkat i en serie avtal och samordnade förfaranden i sektorn för industrisäckar av plast i Belgien, Tyskland, Spanien, Frankrike, Luxemburg och Nederländerna, vilka bestod i fastställande av priser, upprättande av gemensamma modeller för beräkning av priser, uppdelning av marknader, fördelning av försäljningskvoter, uppdelning av kunder, affärer och beställningar, ingivande av samordnade anbud i samband med vissa anbudsinfordringar samt utbyte av individualiserad information.

6 Kommissionen påförde därför ASPLA och klaganden, i artikel 2 första stycket h i det omtvistade beslutet, böter på 42 miljoner euro med angivande av att de två företagen var solidariskt betalningsansvariga för detta belopp.

Den överklagade domen

7 Genom ansökan som inkom till tribunalens kansli den 24 februari 2006 väckte klaganden talan om ogiltigförklaring av det omtvistade beslutet. Klaganden yrkade att tribunalen skulle ogiltigförklara beslutet i den del det rörde klaganden och i andra hand sätta ned det bötesbelopp som kommissionen hade ålagt.

8 Klaganden åberopade en enda grund till stöd för sin talan, avseende felaktig bedömning av de faktiska omständigheterna och åsidosättande av såväl oskuldspresumtionen som principen om rätten till försvar.

9 Tribunalen ogillade talan i dess helhet.

Parternas yrkanden och förfarandet vid domstolen

10 Klaganden har yrkat att domstolen ska

— upphäva den överklagade domen och ogiltigförklara det omtvistade beslutet, samt

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna,

11 Kommissionen har yrkat att domstolen ska

— ogilla överklagandet, och

— förplikta klaganden att ersätta rättegångskostnaderna.

12 Ordföranden på domstolens sjätte avdelning beslutade den 15 maj 2013 att vilandeförklara målet till dess att förfarandena i målen Gascogne Sack Deutschland/kommissionen (C-40/12 P, EU:C:2013:768), Kendrion/kommissionen (C-50/12 P, EU:C:2013:771), och Groupe Gascogne/kommissionen (C-58/12 P, EU:C:2013:770) hade avslutats. Målet återupptogs efter det att domarna i dessa mål hade meddelats den 26 november 2013.

Prövning av överklagandet

Förstahandsgrunden

Parternas argument

13 Klaganden har gjort gällande att tribunalen, i den överklagade domen, tillskrev bolaget ansvar för den konstaterade överträdelsen på två grunder som inte fanns med i det omtvistade beslutet. För det första fastställde tribunalen i punkterna 38 och 39 i nämnda dom att det av den av kommissionen ingivna bevisningen framgick att klaganden varit direkt delaktig i kartellen, vilket inte framgår av skälen till det omtvistade beslutet. För det andra hänvisade tribunalen i punkt 35 i samma dom till presumtionen om att klaganden i egenskap av moderbolag som äger hela aktiekapitalet i sitt dotterbolag, nämligen ASPLA, skulle ha utövat ett avgörande inflytande över det sistnämnda, trots att kommissionen inte grundade sig på denna presumtion i det omtvistade beslutet.

14 Tribunalen gjorde, genom att oberättigat hänvisa till dessa två grunder, en felaktig rättstillämpning och åsidosatte klagandens rätt till försvar. Klaganden kunde nämligen inte bemöta påståenden som inte fanns med i det omtvistade beslutet.

15 Enligt kommissionen kan överklagandet inte vinna bifall på denna grund. Det är uppenbart att klagandens ansvar, enligt det omtvistade beslutet, grundar sig på presumtionen om att klaganden i egenskap av moderbolag utövade ett avgörande inflytande på dotterbolagets beteende. Det var endast för fullständighetens skull som det i beslutet hänvisades till indicier på att klaganden faktiskt utövade ett sådant inflytande.

Domstolens bedömning

16 Domstolen påpekar i detta hänseende att kommissionen i förevarande fall, i punkt 580 i det omtvistade beslutet, uttryckligen hänvisade till presumtionen om att ett moderbolag utövar ett avgörande inflytande över ett helägt dotterbolag innan den, i punkt 584 i beslutet, angav att en närmare analys skulle göras från fall till fall för vart och ett av de berörda företagen (se dom Kendrion/kommissionen, EU:C:2013:771, punkt 28).

17 I de skäl till det omtvistade beslutet som avser ASPLA och klaganden påpekade kommissionen för det första, i punkt 669 i beslutet, att klaganden ägde ASPLA till 98,6 procent. För det andra angav kommissionen, i punkt 671 i samma beslut, att det föreföll som om klaganden var direkt involverad i den operativa ledningen av ASPLA. Till stöd härför hänvisade kommissionen, i punkterna 672–676 i nämnda beslut, till förhållanden som hade diskuterats under det skriftliga förfarandet, såsom att klagandens högsta ledning hade deltagit i åtminstone 22 möten med kartellmedlemmar och att företrädare för ASPLA tydligen översände protokoll från andra möten till klagandens ledning.

18 Tribunalen gjorde därför ingen felaktig rättstillämpning när den i punkt 35 i den överklagade domen slog fast att kommissionen, enligt rättspraxis avseende villkoren för när ett moderbolag ska presumeras utöva ett avgörande inflytande över sitt dotterbolag, kunde presumera att klaganden, med hänsyn till dess 98,6-procentiga andel i ASPLA:s kapital, utövade ett avgörande inflytande på ASPLA:s beteende.

19 Klaganden kan inte heller vinna framgång med argumentet att bolaget inte kunde utöva sin rätt till försvar såvitt avser kommissionens tillämpning av nämnda presumtion. Det framgår nämligen av ansökan genom vilken talan väcktes vid tribunalen, och i synnerhet av punkt 19 däri, att klaganden vidgick att det förelåg en sådan presumtion, vars laglighet bolaget dock ifrågasatte mot bakgrund av oskuldspresumtionen. Klagandens argument i det avseendet prövades i punkterna 22–29 i den överklagade domen och underkändes i punkt 30 i samma dom.

20 Tribunalen gjorde även rätt när den, i punkterna 36 och 37 i den överklagade domen, bedömde de argument som klaganden anfört i syfte att motbevisa den presumtion om faktisk kontroll, som härletts ur kapitalförbindelserna mellan klaganden och dess dotterbolag, och som kommissionen hade grundat sig på. I samband med denna prövning angav tribunalen skälen till varför inget av dessa argument enligt tribunalens mening kunde godtas.

21 Punkterna 38 och 39 i den överklagade domen ingår i samma led i tribunalens resonemang och deras räckvidd måste därför bedömas med beaktande av den logiska ordningen i resonemanget.

22 I punkt 38 i den överklagade domen fann tribunalen att det faktum att personer i bolagets högsta ledning hade deltagit i flera möten med medlemmar i kartellen och att klaganden hållits informerad om andra möten genom de protokoll som representanter för ASPLA upprättat räckte för att fastställa att klaganden hade varit direkt involverad i de diskussioner som förts inom kartellen. I punkt 39 i samma dom fann tribunalen att det saknade betydelse att de personer som företrädde klaganden, enligt densamma, inte hade fullmakt att delta i kartellen.

23 I motsats till vad klaganden har hävdat kan dessa överväganden inte tolkas så, att klaganden tillskrevs ytterligare ansvar för sin direkta medverkan i kartellen. I detta skede i resonemanget nöjde sig tribunalen med att pröva huruvida de argument som klaganden anfört – i syfte att motbevisa nämnda presumtion och ifrågasätta de ytterligare indicier på vilka kommissionen grundade sin slutsats att bolaget hade utövat ett avgörande inflytande över sitt dotterbolag – var relevanta och rimliga. Det fanns därför skäl för tribunalen att, vid bedömningen av den bevisning som förelagts den, framhålla det bevisvärde som det av kommissionen anförda indiciet – det vill säga att ledningsorganen i de båda bolagen överlappade varandra – enligt tribunalen skulle tillmätas, utan att denna bedömning för den skull ändrar den grund på vilken klaganden tillskrivits ansvar.

24 Klaganden kan därför inte med framgång påstå att bolaget inte kunde utöva sin rätt till försvar såvitt avser att bolaget tillskrivits ytterligare ansvar.

25 Överklagandet kan följaktligen inte vinna bifall såvitt avser klagandens förstahandsgrund.

Andrahandsgrunden

Parternas argument

26 Klaganden har hävdat att den felaktiga rättstillämpning som tribunalen gjorde när den träffade sitt avgörande på grundval av omständigheter som inte hade åberopats av parterna i tvisten ledde till en felaktig bedömning av de argument som faktiskt hade anförts i ansökan genom vilken talan väcktes. Resonemanget i den överklagade domen är därför inkonsekvent och bristfälligt motiverat.

27 Trots att kommissionen i klagandens fall inte hänvisade till någon presumtion om att ett moderbolag är ansvarigt för sitt dotterbolags beteende, anser klaganden att det enda bevis som åberopats i syfte att fastställa bolagets inflytande över sitt dotterbolag – förutom dess andel i dotterbolagets kapital – var att vissa personer satt i båda bolagens styrelser. Klaganden gjorde vid tribunalen gällande att denna omständighet inte räckte och hänvisade till andra omständigheter för att bestrida det ansvar som klaganden tillskrivits inom ramen för kartellen. Tribunalen underlät dock att pröva dessa argument över huvud taget.

28 Enligt kommissionen kan talan inte vinna bifall på denna andrahandsgrund.

Domstolens bedömning

29 Domstolen konstaterar inledningsvis att den grund som klaganden har anfört i andra hand grundar sig på antagandet att kommissionen i det omtvistade beslutet inte grundade sig på presumtionen om att moderbolaget har ett avgörande inflytande över sitt helägda, eller nästan helägda, dotterbolag. Detta antagande är felaktigt, enligt vad som framgår av punkterna 16–19 i denna dom.

30 Vidare framgår det av punkterna 20–22 ovan att, i motsats till vad klaganden har påstått, är motiveringen av den överklagade domen inte inkonsekvent, såvitt avser prövningen av de argument som klaganden anfört i syfte att motbevisa presumtionen om att bolaget utövade ett avgörande inflytande över sitt dotterbolag.

31 I den mån klaganden under sin andrahandsgrund har gjort gällande att tribunalen underlät att uppfylla sin motiveringsskyldighet genom att inte bemöta de argument som klaganden åberopat i syfte att motbevisa presumtionen om att bolaget utövade ett avgörande inflytande, erinrar domstolen om sin fasta praxis, enligt vilken den skyldighet som tribunalen har att motivera sina domar enligt artiklarna 36 och 53 första stycket i domstolens stadga inte innebär att den är skyldig att lämna en uttömmande redogörelse för vart och ett av de resonemang som parterna i tvisten fört (dom Groupe Gascogne/kommissionen, EU:C:2013:770, punkt 37).

32 Tribunalen prövade klagandens argument i punkterna 36 och 37 i den överklagade domen. Även om vissa av dessa argument, såsom dem angående karaktären på de båda bolagens industriella verksamhet, deras ekonomiska värde, användningen av externa chefer och angående spansk bolagsrätt, avvisades med enbart en kortfattad motivering, är det trots allt så att den är tillräckligt utförlig för att klaganden ska kunna förstå skälen för tribunalens avgörande. Det framgår nämligen av nämnda punkter att tribunalen ansåg att dessa omständigheter inte påverkade bevisvärdet på de omständigheter – såsom den roll som den högsta ledningen i klaganden spelat såvitt avser driften av de två bolagen och den praktiska betydelsen av att deras två styrelser nästan hade en identisk sammansättning – som kommissionen hade åberopat till stöd för presumtionen att klaganden, med hänsyn till att bolaget ägde nästa samtliga andelar i ASPLA:s kapital, hade ett avgörande inflytande över sitt dotterbolag.

33 I den mån klaganden har ifrågasatt tribunalens bedömning av de faktiska omständigheterna och den bevisning som förelagts den, räcker det att erinra om att en sådan bedömning, förutom i fall då reglerna om bevisbörda och bevisföring inte har följts eller handlingarna har missuppfattats, inte utgör en rättsfråga som ska prövas av domstolen vid ett överklagande (dom FLSmidth/kommissionen, C-238/12 P, EU:C:2014:284, punkt 31 och där angiven rättspraxis).

34 Överklagandet kan följaktligen inte vinna bifall på klagandens andrahandsgrund.

35 Ingen av de två grunder som klaganden har åberopat till stöd för sitt överklagande kan godtas. Överklagandet ska därför ogillas.

Rättegångskostnader

36 Enligt artikel 184.2 i domstolens rättegångsregler ska domstolen besluta om rättegångskostnaderna när överklagandet ogillas.

37 Enligt artikel 138.1 i samma rättegångsregler, som är tillämplig i mål om överklagande med stöd av artikel 184.1 i dessa regler, ska tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats. Kommissionen har yrkat att klaganden ska förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna. Eftersom klaganden har tappat målet, ska kommissionens yrkande bifallas.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (sjätte avdelningen) följande:

1) Överklagandet ogillas.

2) Armando Álvarez SA förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna.

Underskrifter